БӨЈҮК СӘРКӘРДӘНИН ФАЧИӘСИ

Азәрбајчанын һәрә тарихиндә онларча кенерал вә јүксәк рүтбәли шахсијјәт вар олду. О чүмләдән 1941—1945-ҹи илләр мүнарибәсиндә халгымызын бир нечә мәшһур Мәһмуд Әбдүлләрбәјов, Мәһмуд Әбдүлләбәјов, Зуанов вә Владимир вә башгалары хүсусилә ад чыхармышлар. Лакин кенерал Һәсән Асланов онлардан арадан даһа гүдрәтли вә агаҹлы да фачиәли сәркәрдә кими тарихә дахил олмушдур.

Тоҗлуфу бах, шәһидлә римизин 5-ҹи алдоҗанлығы кенералы 85 јашы тамам едәрәк, О, өмрүнү 35-ҹи илин әрәфәсиндә фитнәкарлыг тәрәфиндән тәләф едилмишдир.

Һәсән Асланов Бакы Һәрби-һазырлыг Мәктәбинә тәнәффүс алмышдыр.

Мүбарибә башлајанда Һәсән Асланов Азәрбајҹанын Зәфәр вилајәтинин Зәфәр шәһәриндә батальон командири иди. Һәрби техникасы, сјаһтәфәккүрү јахшы билирди.

Һәсән Асланын илк дөјүшү бәрәдә академик Самсонов белә јазыр: «Һәсән илк дөјүшләрдә өзүнү рәшадәтлә апарыр. Мүнарибәнин ән бир үнсүр онун өзү вә әсәркәрдәләр үчүн бөјүк сынаг мәктәби иди».

1941-ҹи илә бөјүк Вәтән мүнарибәсинә өз чәтин вә ағыр илә иди. Алман кәшфијјатлары стратеҗи тәшәббүсү әлә алыб өлкәнин ичәриләринә һүҹумларыны давам едирдиләр.

Крым чөлүндә дүшмән мөвгеји мүчәлинмишди. Һәсән Асланов орада 55-ҹи алајдан тәшкил едилмәсинә командир мүавини тәјин олунду. О Керч јарымадасынын мүдафиәсиндә бөјүк шүҹаәт göстәрди. Сонралар Москванын мүдафиәсиндә иштирак етди.

Бәтәрдәјәр 1941-ҹи ил нојабрын 7-ә һәрби парад кечирмәк арзусунда идиләр. Москва әтрафында агыр дөјүшләр кедирди. Алманлар Совет ордусунун бөјүк бир һиссәсини мүнсәрәф едә билмишдылар. Һәзинин тәкнчылыг дәстәси бир нечә һәфтәдән сонра дүшмәнин әсас гүвәсини јарыб һәрби һиссәни мүнсәрәфдән хилас едә билди.

Бәтәрдәјәр 1941-ҹи ил нојабрын 7-ә һәрби парад кечирмәк арзусунда идиләр. Москва әтрафында агыр дөјүшләр кедирди. Алманлар Совет ордусунун бөјүк бир һиссәсини мүнсәрәф едә билмишдылар. Һәзинин тәкнчылыг дәстәси бир нечә һәфтәдән сонра дүшмәнин әсас гүвәсини јарыб һәрби һиссәни мүнсәрәфдән хилас едә билди.

Сталинградын стратеҗи әһәмијјәти варды. Һәм дә Сталинин адыны дашыдығы үчүн Гитлер шәһәри мүтләг әлә кечирмәјә вә бурадан да јенидән Москваја кетмәјә чалышырды. Һәсән Асланов өз команданлыг вәзифәсини бурада да кәсдирмишди. Бу дөјүшдә 1942-ҹи илин нојабр ајында Сталинград угрунда дөјүшдә фашистләрин 40 танкы, 9 минөмјот батарејасы, 14 танк әлејһинә вә 12 сәфәр, сјаһланын 50 автомашынасы, 42 етләнмәмиш, 700 нәфәр әскәрини мәһв етди. Бу әмәлијјатда көрә елоғлуҗу 1942-ҹи ил декабрын 22-дә Совет Итифагы Гәһрәмәни адыны алды. Һәмин ил декабрын 27-дә о «Правда» гәзетиндә о «Чинаһ зәрбәси» мәгаләсиндә јазырдыг: «Мән дөјүш заманы һәмишә чинаһ нүчүмларына үстүнлүк верирәм».

1943-ҹү илин II јарысында Һәсән Асланов 35-ҹи танк бригадасына командир тә'јин олунду. О, Таганрог шәһәринин азад едилмәсинә вә хүсусилә, «Мүнсиф» вә Мариупол вилајәтинә фәрләндирилмә вә Александр Невски ордени илә тәлтиф олунду. Курск вурушмасында оҗуг танк бригадасы Али Баш Команданын төшәккүрүнү, өзү исә II дәрәҹәли Суворов ордени илә тәлтиф едилди.

13 март 1944-ҹү илдә Һәсән Асланова танк гошунлары кенерал-мајору рүтбәси верилди. 35-ҹи танк бригадасы Белоруссијанын Витебск, Минск шәһәрләрини азыб Березина чајына кечәрәк бир чох шәһәрләри азад едәрәјди сонра Гәрб истигамәтиндә јүгурлар гәзаны.

1944-ҹү ил ијун — ијул ајларында Һәсән Аслановун бригадасы дүшмәнин 15 танкыны, 40 тәјјарәсини, 193 автомашын, 131 сјаһланы, 2600 нәфәр әскәри вә забитини мәһв едиб, 220 автомобилини, 580 нәфәр чанлы гүвәсини әлә кечирмишди.

Һәсән Аслановун танк бригадасы 3-ҹү Белорус чәбәһәсинин тәркибиндә оларкән Украинанын, Белоруссијанын бир чох шәһәрләринин, Латвијанын азад едилмәсинә, хүсусилә бөјүк стратеҗи әһәмијјәти олан Шәрәјә шәһәринин алынмасында фәрләнмишди.

Һәсән Асланов ијун ајынын 7-дә иикҹи дәфә Совет Иттифагы Гәһрәмәни адына үчүнҹү Белорус чәбһә команданлығы тәрәфиндән тәгдим олунмушду. Лакин 1944-ҹү илин ијун ајынын 27-дә 35-ҹи танк бригадасы үчүнҹү Белорус чәбәһәсинин тәркибиндә чыхарылыб биринҹи Прибалтика чәбәһәсинә — Иван Багрәмјанын сәрәнҹамына кечдиләр. Бу дөјүшдә Һәсән Асланов бу чәбәһәдә дә өзүнүн бөјүк сәркәрдәлик истедадыны göстәрди. «Багратион» әмәлијјатынын кечирилмәсиндә бөјүк рол ојнамышдыр.

1945-ҹи илин јанварында Һәсән Асланов госпитала мүаличә олунудуғдан сонра ајын 24-дә өз бригадасына гајытмышдыг. Багрәмјан ону һәмин күн нөвбәти һәрби әмәлијјат заманы гошулмасын өрәнмәк өрәнмәк өрәнмәк мәсәлә кәндәрдә. Һәлбәтә бу өзү ајдын бир зәбәтдә дә тапшырыг олдуғы. Бу көстәриш һәсән үчүн гурулмуш тәлә идиләр.

Һәсән Асланов тә'јин олунмуш јердә минин машынынын дүшүрмәси јахшылығдан әлә мешәдә атаз вчыылар. О, урал кәнбәрәсиндә јараданыр, ҹү габығласы сынмыр. Һәрби журналист Муса Бағыровун тәдгиҹи вә кенерал-штабын сәлаһдашларынын дөнкәрәнә көрә, Һәсән 20 саат саг галыр, лакин она һеч бир тибби јардым көстәрилмәдиҹиндән һәлак олур...

1944-ҹү илин ахырларында Һәсән Аслановун синасинә ҹ Бағрамјан Бағрат, Суворов, Александр Невски, ики Пушкин Улдуз ордени ә